

whether Eustaphiy was a member of the Battle of Nobel Lake. After Mindaugas death 1264 his son Voysheik, killed Evstafiy.

*Марина Олокіна/Marina Olokina
(Краків/Kraków, Польща/Poland)*

Візантійський вплив на давньоруський жіночий костюм X–XII ст.

Важливою дослідницькою проблемою є аналіз візантійського впливу на давньоруський одяг і моду, головню – жіночий костюм. Актуальними для істориків залишаються зміни в матеріалах, які використовували при їх пошитті, та способах прикрашання.

Основне джерело – мініатюри *Радзивілівського літопису*, іконографія, графіті Софійського собору в Києві і константинопольського Софійського собору, візантійські хроніки, а також археологічні матеріали. Доцільно використовувати численні праці Н. Пушкарьова, С. Висоцького, Г. Вангера, Р. Браунінга, Б. Рібакова та ін.

Головними факторами, які вплинули на поширення візантійської моди на Русі X–XII ст. були, звичайно ж, активні політичні й торговельні контакти двох держав, а також прийняття християнства за грецьким обрядом. Саме вони мали великий вплив на зміни стилю, зовнішнього вигляду і прикрас жіночого костюма. Перш за все, це проявилось у використанні нових матеріалів для виготовлення жіночого вбрання.

Після прийняття християнства на Русі для пошиття і крою одягу частіше використовували характерні християнській культурі орнаменти, притаманні й Візантії. Ця тенденція підтверджується іконографією та археологічним матеріалом. Іншим важливим аспектом візантійського впливу на жіночий костюм Русі є вишивка, яку широко використовували для краси суконь. Після християнізації цей декоративний елемент костюма кардинально змінився, головною причиною чого стала втрата язичницького сенсу оберега – вишивка перестала сприйматися захистом від злих язичницьких духів і єднанням з добрими божествами, а стала важливим елементом християнської символіки моди.

Византийское влияние на древнерусский женский костюм в X–XII вв.

Важной исследовательской проблемой является анализ византийского влияния на древнерусскую одежду и моду, в первую очередь – женский костюм. Актуальными для историков остаются изменения в материалах, используемых при шитье костюмов и способах их украшения.

Основные источники – это миниатюры *Радзивиловской летописи*, иконография, граффити Софийского собора в Киеве и константинопольского Софийского собора, византийские хроники, а также археологический материал. Целесообразно использовать многочисленные научные труды Н. Пушкарева, С. Высоцкого, Г. Вангера, Р. Браунинга, Б. Рыбакова и др.

Главными факторами, повлиявшими на распространение византийской моды на Руси X–XII ст. были, конечно же, активные политические и торговые контакты двух

государств, а также принятие христианства по греческому обряду. Именно они имели огромное влияние на изменение стиля, внешнего вида и украшений женского костюма. В первую очередь, это проявилось в использовании новых материалов женской одежды.

После принятия христианства на Руси для пошивки одежды чаще использовались содержащие характерные для христианской культуры орнаменты привезенные из Византии ткани. Эта тенденция четко подтверждается иконографией и археологическим материалом. Второй важной стороной византийского влияния на женский костюм Руси является вышивка, широко использовавшаяся для украшения платья. После христианизации этот элемент декорирования костюма кординально изменил свой внешний вид, основной причиной чего стала потеря языческого смысла оберега – вышивка перестала восприниматься защитой от злых языческих духов и единением с добрыми божествами, становясь важным элементом христианской символики моды.

Byzantský vplyv na staroruský ženský odev v X–XII storočí

Hlavným skúmaným problémom, predstaveným v mojom referáte, je analýza byzantského vplyvu na staroruské oblečenie a módu, a predovšetkým na ženský odev. Zameriavam sa na dve hlavné otázky: na zmeny v materiáloch použitých na ušitie odevov a na spôsoby ich zdobenia.

Hlavnými prameňmi pre moje skúmanie sú miniatúry *Radzivilovského letopisu*, ikonografia, výzdoba Chrámu sv. Sofie v Kyjeve a Chrámu sv. Sofie (Hagia Sofia) v Konštantinopole, byzantské kroniky a taktiež archeologický materiál. Práca sa opiera aj o mnohé odborné diela: N. Puškareva, S. Vysockého, G. Vangera, R. Brauninga, B. Rybakova a iných.

Dôležitými faktormi, ktoré vplývali na šírenie byzantskej módy na teritóriu Rusi v X–XII stor., samozrejme boli obojstranné aktívne politické a obchodné kontakty, a taktiež prijatie kresťanstva gréckeho obradu. Práve tieto mali veľký vplyv na zmenu štýlu vonkajšieho vzhľadu a zdobenia ženských šiat na Rusi. To sa v prvom rade prejavilo v používaní nových materiálov v ženskom oblečení.

Po prijatí kresťanstva na Rusi, sa na šitie oblečenia stále častejšie používali tkaniny z Byzancie, obsahujúce ornamenty charakteristické pre kresťanskú kultúru. Tento trend je jasne potvrdený ako ikonografiou, tak aj archeologickým materiálom. Druhou dôležitou stránkou byzantského vplyvu na ženský odev Rusi sú výšivky, ktoré sa hodne používali na ozdobenie šiat. Tiež treba zdôrazniť, že po kristianizácii Rusi tento prvok zdobenia oblečenia zásadne zmenil svoj vonkajší vzhľad. Hlavnou príčinou tých zmien bola strata zmyslu pohanského amuletu - výšivky prestali slúžiť ako ochrana pred zlými pohanskými duchmi a ako spojenie s dobrými božstvami a stali sa jedným z prvkov kresťanskej symboliky v staroruskej móde.

V svojej práci sa snažím zdôrazniť, že vplyv byzantskej kultúry bol kľúčovým na zmenu vonkajšieho vzhľadu ženského odevu na Rusi a príčiny týchto zmien je potrebné hľadať predovšetkým v prijatí kresťanstva.

Byzantine influence on Old Russian women's costume in the Xth–XIIth century

The main research issue raised in my essay is to analyze the Byzantine influence on Old Russian clothing and fashion, first of all – on woman's costume. The author focuses his attention on two main topics: changes in fabrics that were used for sewing clothing and changes in ways of costume decorating.

The *Radzivil Chronicle* miniatures, iconography, graffiti of the Saint-Sophia cathedral in Kiev and Hagia Sophia in Constantinople, the byzantine chronicles and archaeological material are the primary sources of our research. We also use numerous treatises written by N. Pushkarev, S. Vysotsky, G. Vanger, R. Browning, B. Rybakov and others.

The spread of Byzantine fashion in Kyivan Rus' in the Xth–XIIth century was caused by active political and trade contacts between two states and also because of the adoption of Christianity by Greek Rite. These factors had a great impact on changes in style, design and decoration of the Ruthenian women's costume. It was mainly appeared in using of new fabrics for woman's clothing.

After the adoption of Christianity in Rus', fabrics with Christian ornament, brought from Byzantium, are increasingly used for sewing clothing. This trend is clearly confirmed by both iconography and archaeological material. The second important aspect of the Byzantine influence on woman's costume of ancient Rus' is the embroidery, which was widely used for dress decoration. It is necessary to underscore that after the Christianization of Rus' this element of a costume decoration changes its design cardinally. The main reason for this change was a loss of a pagan meaning – the embroidery is not longer perceived as a protective amulet against pagan evil spirits and as a unity with good deities, but becomes a part of Christian symbols in the Ruthenian fashion.

*Она Орловайте/Ona Orlovaitė
(Kaunas/Каунас, Лумва/Lithuania)*

Вплив «московського фактора» на відносини волинських князів з Польським й Угорським королівствами наприкінці XIV ст.

Дослідження дипломатичної практики Великого князівства Литовського перебуває на стадії формування. Недостатня вивченість проблеми залишає невисвітленим ряд важливих питань, наприклад, вплив династичних союзів на взаємовідносини волинських князів з польськими й угорськими королями. Невідомо, чому волинським правителям наприкінці XIV ст. був вигідним союз із Московським князівством?

Після смерті Любарта Гедиміновича, друга дружина якого – Анна-Агафія була внучкою московського князя Івана Калити, частину волинських земель одержав Вітовт Кейстутович. Невдовзі у нового волинського правителя з'явилися наміри відновити союз із Москвою. Але чим були викликані плани одруження дочки Вітовта Софії з московським князем Василієм Дмитровичем? Можливо, в результаті вказаного шлюбу міг сформуватися тристоронній союз Волинь – Москва – Орда, який сприяв використанню татар у боротьбі проти Польського й Угорського королівств, як це свого часу ак-